

Materialy do poznania rozmieszczenia kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) Beskidu Zachodniego – gatunki nowe i rzadkie

Contributions to the knowledge the longhorn beetles (Coleoptera: Cerambycidae) – new and rare species

Stanisław SZAFRANIEC¹, Marian ŁUSZCZAK², Jakub MICHALCEWICZ³, Andrzej TRZECIAK⁴,
Andrzej BOSAK⁵

¹ Babiogórski Park Narodowy, Zawoja 1403, 34-221 Zawoja, jafer@wp.pl

² Mochnaczka Wyżna 64, 33-380 Krynica-Zdrój, mluszczak@wp.pl

³ ul. Strzelców 4A/139, 31-422 Kraków, jmichalcewicz@op.pl

⁴ Stasiówka 94, 39-200 Dębica, atrzeciak2@wp.pl

⁵ Sopotnia Wielka 1, 34-340 Jeleśnia, anbosak@poczta.onet.pl

ABSTRACT: The new chorological data concerning 57 rare species of the family Cerambycidae are presented from Western Beskids Mountains (South Poland). New species have been found: *Euracmaeops septentrionis* (THOMS.), *Grammoptera abdominalis* (STEPH.), *Anoploclerus sexguttata* (FABR.), *Ropalopus clavipes* (FABR.), *Phymatodes alni* (L.), *Plagionotus detritus* (L.), *Xylotrechus antilope* (SCHÖNH.), *Monochamus saltuarius occidentalis* SLÁMA, *Tetrops starkii* (CHEVR.), *Agapanthia intermedia* GANGLB.

KEY WORDS: longhorn beetles, Cerambycidae, Western Carpathians, distribution, new records.

Wstęp

Kolegium Redakcyjne „Katalogu Fauny Polski” podzieliło nasz kraj na 21 krain zoogeograficznych (BURAKOWSKI i in. 1973). Jedną z tych krain jest Beskid Zachodni rozciągający się od Beskidu Śląskiego na zachodzie do Beskidu Sądeckiego na wschodzie. Kraina ta obejmuje również Pogórze: Śląskie, Wielickie, Wiśnickie oraz Kotliny: Rabczańską i Sądecką.

Z terenu Beskidu Zachodniego wykazano występowanie 138 gatunków kózkowatych (ŁUSZCZAK, STARZYK 1982; BURAKOWSKI i in. 1990; STARZYK i in. 1992; GUTOWSKI 1995; KOZAK 2009; GUTOWSKI i in. 2010; PIETRASZKO i WARCHAŁOWSKI 2013; SZCZEPAŃSKI i SZCZEPAŃSKI 2019; KURZAWA i in. 2020). Mimo wysokiej liczby stwierdzonych gatunków, stopień poznania rozszedlenia kózkowatych w tej krainie jest silnie zróżnicowany. Obszary, które doczekały się opracowań monograficznych to: Babiogórski Park Narodowy (STARZYK i SZAFRANIEC 1989), Gorczański Park Narodowy (STARZYK i in. 1991), część Beskidu Sądeckiego (ŁUSZCZAK i STARZYK 1982; KUD 1983). Obszarem, z którego wykazana

została duża liczba gatunków bardzo rzadkich są okolice Cieszyna i Pogórze Śląskiego, jak również rejon Ustronia (BURAKOWSKI i in. 1990). Z tego terenu było notowanych szereg gatunków nieznanymi z innych rejonów Beskidu Zachodniego, np. z okolic Cieszyna: *Rhagium sycophanta* (SCHRANK), *Akimerus schaefferi* (LAICH.), *Anoploclerus rufipes* (SCHALL.), *Callimus angulatus* (SCHRANK), *Phymatodes rufipes* (FABR.), *Xylotrechus pantherinus* (SAV.), *Chlorophorus figuratus* (SCOP.), *Dorcadion fulvum* (SCOP.), *Phytoecia uncinata* (REDB.), z rejonu Ustronia: *Etorofus pubescens* (FABR.), *Obrium cantharinum* (L.), *Ropalopus ungaricus* (HERBST), *Chlorophorus sartor* (MÜLL.), *Isotomus speciosus* (SCHNEIDER), *Leiopus punctulatus* (PAYK.), *Phytoecia nigricornis* (FABR.). Z innych terenów dysponujemy jedynie fragmentarycznymi danymi. Mankamentem tych danych jest ich wiek, bowiem znaczna ich część pochodzi jeszcze XIX i początków XX wieku. Ostatnie monograficzne opracowania kózkowatych wybranych obszarów liczą sobie prawie 30 lat. Współcześnie ukazało się kilka prac dotyczących rzadkich gatunków Cerambycidae w Beskidzie

Zachodnim: *Cornumutilla lineata* (LETZNER) (WOJAS i SZAFRANIEC 2013), *Rosalia alpina* (L.) (MICHALCEWICZ i ŁUSZCZAK 2014), *Pseudogaurotina excellens* (BRANCS.) (SZAFRANIEC 2018), *Tetrops gilvipes adlbaueri* LAZAREV (KURZAWA i in. 2020).

Cel i metody

Celem publikacji jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania rzadkich przedstawicieli Cerambycidae w Beskidzie Zachodnim. Nowe dane pochodzą z badań i obserwacji autorów, prowadzonych na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci. W pracy oprócz danych własnych (AB – Andrzej BOSAK, AT – Andrzej TRZECIAK, JM – Jakub MICHALCEWICZ, MŁ – Marian ŁUSZCZAK, SS – Stanisław SZAFRANIEC) wykorzystano również obserwacje zebrane przez inne osoby, co oznaczono w tekście skrótami: ABU – Andrzej BUDZISZEWSKI, BJF – Bożena i Jarosław FRUNZE, JAM – Jadwiga MICHALCEWICZ, JB – Jerzy BOROWSKI, JRS – Jerzy R. STARZYK, LK – Lucyna KUD, LT – Lidia TERESZKIEWICZ, PN – Paweł NIEMIEC, PS – Paweł SZAFRANIEC, RC – Rafał CELADYN, RCH – Rafał CHRABĄSZCZ, RK – Roman KRÓLIK, ZCH – Zygmunt CHROMIK. Wszystkim osobom, które udostępniły nam swoje dane składamy podziękowania. Dziękujemy również Pawłowi NIEMCOWI za udostępnienie zamieszczonych w artykule zdjęć i Rafałowi RUCIE za wykonanie mapy. Dziękujemy Dyrekcji BgPN za udostępnienie danych dotyczących niektórych gatunków zgromadzonych w zbiorze Parku, zaś Recenzentowi za cenne uwagi do maszynopisu.

W czasie prowadzenia badań, stosowano tradycyjne metody zbierania Cerambycidae, to jest: obserwacje i zbiór imagines z roślin żywicielskich larw (osłabione i martwe krzewy i drzewa oraz ich fragmenty), zbiór z kwitnących roślin, analizę potencjalnego materiału lęgowego (część larw i poczwerek zabrano do hodowli), czerpakowanie roślinności zielnej jak również drzew i krzewów, połowy do sztucznego światła, odłowy do żółtych misek oraz pułapek feromonowych. Większość imagines gatunków możliwych do oznaczenia w terenie nie odławiano, a jedynie odnotowywano ich liczbę i inne szczegóły obserwacji.

W pracy przyjęto następujący podział gatunków ze względu na częstość występowania: gatunki pospolite – stwierdzone w co najmniej 14 kwadratach UTM, częste – stwierdzone w przedziale od 9 do 13 kwadratów, nieczęste – stwierdzone w przedziale od 5 do 8 kwadratów, rzadkie – stwierdzone w maksymalnie 4 kwadratach.

Zastosowano następujące skróty: BgPN – Babio-górski Park Narodowy z siedzibą w Zawoi; coll. – zbiór; cult. ex – wyhodowano z; dol. – dolina (rzeki); fot. – fotografował; k. – koło (miejscowości); LZD Krynica

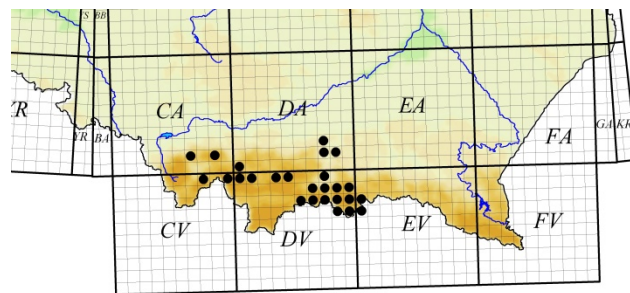
– Leśny Zakład Doświadczalny w Krynicy; Nadl. – nadleśnictwo; obs. – obserwacja; oddz. – oddział leśny; os. – osiedle; PPK – Popradzki Park Krajobrazowy.

Zasięg Beskidu Zachodniego przyjęto za „Katalogiem Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1990), a kwadraty UTM podano w porządku alfabetycznym.

Podział systematyczny Cerambycidae przyjęto za BENSE (1995), zaś nazewnictwo za Katalogiem Chrząszczy Palearktyki (DANILEVSKY 2020), z uwzględnieniem najnowszej zmiany dotyczące statusu i nazewnictwa w rodzaju *Anastranglia*, zawarte w pracy ZAMOROKA i in. (2019).

Wyniki

W oparciu o przeprowadzone badania, zrealizowane w 26 kwadratach UTM (Ryc. 1), stwierdzono występowanie 113 gatunków Cerambycidae z 6 podrodzin: Prioninae – 2 gat., Lepturinae – 39 gat., Necydalinae – 1 gat., Spondylidinae – 8 gat., Cerambycinae – 26 gat., Lamiinae – 37 gat. Gatunków pospolitych wykazano – 24, częstych – 10, nieczęstych – 22, rzadkich – 57. Niniejsza praca przedstawia stanowiska gatunków rzadkich wraz ze szczegółami dotyczącymi ich stwierdzeń. Symbolem „*” oznaczono gatunki nowe dla Beskidu Zachodniego, których jest 10. Komentarzami objęto gatunki określone przez GUTOWSKIEGO (1995) jako: nieliczne-rzadkie, liczne-rzadkie. Dane dotyczące pozostałych gatunków, jak również charakterystyka poszczególnych mezoregionów będą tematem odrębnego opracowania.

Ryc. 1. Stanowiska Cerambycidae (●) w Beskidzie Zachodnim objęte niniejszą pracą.

Fig. 1. Localities of Cerambycidae (●) in the Beskid Zachodni mountains range, described in this article.

Przegląd stwierdzonych gatunków

Ergates faber (LINNAEUS, 1760)

- DV96 Powroźnik, 30 VIII 1979, 1♂, LZD Krynica, oddz. 77, na pniaku sosnowym, leg. MŁ; Szczawnik, 25 XI 1982, 1♀, Nadl. Piwniczna, oddz. 16, wyhodowana z dorosłej larwy zebranej 17 VI 1982, z żerowiska w starym rozpadającym się pniaku świerkowym, leg. et cult. LK, coll. MŁ.

Gatunek w Polsce dosyć rzadko spotykany, chociaż oprócz gór wykazany ze wszystkich krain (BURAKOWSKI i in. 1990). Stanowiska w Powroźniku i Szczawniku potwierdzają obecność tego gatunku w polskich Karpatach po ponad 50-ciu latach braku obserwacji. Gatunek uznany za umiarkowanie zagrożony w Polsce (PAWŁOWSKI i in. 2002).

Rhamnusium bicolor (SCHRANK, 1781)

- DV97 Krynica-Zdrój, 24 VI 1976, 1♀, LZD Krynica, na pniu *Aesculus hippocastanum* L. przy kościele WNMP w Krynicy-Zdroju, leg. MŁ.

Rhagium bifasciatum FABRICIUS, 1775

- CA61 góra Czupeł, 20 V 2001, 1 ex., Beskid Mały, południowy stok góry, 700 m n.p.m., w środkowej części rozłożonego pniaka, leg. SS.
- DV78 Rytro, 5 VIII 1991, 1 ex., skład drewna przy stacji PKP, w locie, leg. MŁ, coll. PPK; Stary Sącz, 30 IV 2000, 1 ex., w locie nad rzeką Poprad, leg. AT.
- EV07 Mochnaczka Niżna, 16 VIII 2003, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 97, w czepak z roślin runa i drzew w młodniku sosnowym, leg. MŁ.

Gatunek rzadko odławiany, wykazany głównie z południowej części Polski (BURAKOWSKI i in. 1990). Związany z lasami iglastymi i mieszanymi, larwy najczęściej rozwijają się w drzewach iglastych, rzadziej w liściastych (STARZYK 1999).

Stenocorus meridianus (LINNAEUS, 1758)

- DA00 Białka Maryniaki, 18 VI 1995, 3 exx., skraj lasu mieszanego, 450 m n.p.m., na kwiatach *Aegopodium podagraria* L., leg. SS, 24 VI 1995, 3 exx., obs. SS, 3 VII 2006, 1♀, 5 VII 2009, 1 ex., 11 VII 2011, 1 ♀ leg. SS, 11-14 VI 2014, 3 exx., leg. SS, 26 VI 2017, 1♂, Zawoja Sitkówka, 10 VII 1995, 1 ex., 470 m n.p.m., na skraju lasu mieszanego, w locie, leg. SS.
- DV19 Toporzysko, 10 VII 2010, 3 exx., os. Dział, na kwiatach roślin z rodziny *Asteraceae*, leg. PN, 5 VII 2012, 1 ex., w locie, leg. PN.
- EV06 Muszynka, 29 VI 2019, 1♀, LZD Krynica, oddz. 139, skraj lasu, na liściach *Corylus avellana* L. leg. MŁ, 25 VI – 26 VII 2019, 2♂♂, skraj lasu jodłowego, do żółtych misek zawieszonych na olszach szarych, leg. MŁ, 1-26 VIII 2020, 1♀, skraj młaki, do żółtych misek zawieszonych na wierzbach, leg. MŁ.

Pachyta lamed (LINNAEUS, 1758)

- CV99 Babia Góra, 13 VIII 2010, 1♂, polana Krowiarki, 1010 m n.p.m., na kwiatach, leg. RCH, det. et coll. SS.

Bardzo rzadki, borealno-górski gatunek, znany w Polsce tylko 6 krain zoogeograficznych: Pobrzeża Bałtyku, Pojezierza Mazurskiego, Sudetów Zachodnich, Beskidu Zachodniego, Kotliny Nowotarskiej i Tatr (BURAKOWSKI i in. 1990; GUTOWSKI 1995).

Pseudogaurotina excellens (BRANCSIK, 1874)

- CV79 Pilsko, 22 VI 2008, 1♂, Nadl. Jeleśnia, leśnictwo Sopotnia Dolna, oddz. 160, 880-885 m n.p.m., na liściach *Lonicera nigra* L., obs. i fot. ZCH, 12 VI 2010, 2♀♀ w środkowej i górnej części *L. nigra*, obs. SS, 27 VI 2010, 1♀ składająca jaja i 1♂, obs. SS.

Stanowisko to w chwili obecnej wyznacza granicę północno-zachodniego zasięgu gatunku. Oddalone jest ono o około 15-25 km od stanowisk na Babiej Górze.

- CV99 BgPN, oddz. 4, 1030 m n.p.m., 11 VI 2019, 1♂, na liściach *L. nigra*, wszystkie poniższe obs. SS, 18 VI 2019, 1♀; oddz. 6, 1050-1060 m n.p.m., 18 VI 2019, para w kopulacji na *L. nigra*; oddz. 10, 1160-1190 m n.p.m., 20 VI 2017, 5♀♀, 4♂♂, w tym dwie pary w trakcie kopulacji, na *L. nigra*, 25 VI 2020, 6♂♂, 1♀ w trakcie kopulacji; oddz. 19, 1060-1100 m n.p.m., 20 VI 2017, 2♀♀, 3♂♂, w tym jedna para w czasie kopulacji, na *L. nigra*, 22 VI 2017, 1♀, 1♂; oddz. 39, 780 m n.p.m., 3 VI 2017, 1♂, 1♀ składająca jaja, na *L. nigra*, 13 VI 2017, 1♂, 1♀, 27 VII 2017, 1♀, 20 V 2018, 1♂, 1♀ oraz 1 para w kopulacji, 24 V 2018, 2♀♀ na liściach *L. nigra*, 5 VI 2018, 1 ♀; oddz. 48, 840 m n.p.m., 5 VI 2017, 1♂, na *L. nigra*, 6 VI 2017, 1♂; oddz. 52, 850-870 m n.p.m., 26 V 2018, 2♂♂, 3♀♀ na *L. nigra*, w tym 1♀ składająca jaja, 10 VI 2019, 1 ♀.
- DV09 Sidzina, 6 VI 2011, 8 exx., okolice potoku Zakulawka, na liściach *L. nigra*, obs. PN, 9 VI 2012, 2 exx., obs. SS, 6 VI 2015, 2 exx., obs. PN, 1 VI 2018, 1 ex., obs. PN.
- DV68 leśnictwo Gaboń, oddz. 75, 2 VIII 2008, 3 wyrosnięte larwy w kolebkach poczwarkowych, zlokalizowanych w odziomkowych częściach *L. nigra*, Beskid Sądecki, Nadl. Stary Sącz, 980 – 1080 m n.p.m., obs. SS, 23 VI 2012, 1♀, 1♂, na *L. nigra*; leśnictwo Obidza, oddz. 105, 28 VI 2014, 3 wyrosnięte larwy w kolebkach poczwarkowych w odziomkowych częściach *L. nigra*, Nadl. Stary Sącz, 985-990 m n.p.m., obs. SS.

Stanowiska z Beskidu Sądeckiego w chwili obecnej wyznaczają północno-wschodnią granicę zasięgu

gatunku w Polsce. Oddalone są o ok. 40-55 km od stanowisk w Tatrzańskim Parku Narodowym (SZAFRANIEC i ZWIJACZ-KOZICA 2017) i ok. 65-75 km od stanowisk na Policy i BgPN (SZAFRANIEC 2018).

Gatunek wpisany do II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej jako priorytetowy. W Polsce, zgodnie z aktualnymi przepisami, podlega ścisłej ochronie gatunkowej i wymaga ochrony czynnej (ROZPORZĄDZENIE 2016).

**Euracmaeops septentrionis* (THOMSON, 1866)

- CV79 Sopotnia Wielka, 22 VII 2016, 1 ex., na wałkach świerkowych, leg. et coll. BJF, 4 VI 2020, składnica drewna Walaskowa, 1 ex., leg. AB.
- CV99 BgPN: 3 VI 2003, 1 ex., oddz. 48, 870 m n.p.m., na leżącym pniu świerka, leg. SS, 8 VI 2008, 1 ex., 790 m n.p.m., na martwym stojącym świerku, leg. SS; 4 VI 2020, 1♀, oddz. 39, na paliku świerkowym, obs. SS.
- DA00 k. Białka Maryniaki, 11 VI 2004, 1♂, południowy stok Gronika, 460 m n.p.m., w czerpak na skraju lasu mieszanego, leg. PS.

Bardzo rzadki gatunek, sporadycznie odławiany na nielicznych stanowiskach w kilkunastu krainach. Związany z lasami liściastymi z udziałem świerka, który jest jego rośliną żywicielską (PLEWA 2010).

Cortodera femorata (FABRICIUS, 1787)

- DV97 Jakubik, 28 IV – 2 VII 2015, LZD Krynica, oddz. 103, 1 ex., do pułapki IBL-2 z Ipsodorem zawieszanej w zamierającej świerczynie, leg. MŁ.

Nivellia sanguinosa (GYLLENHAL, 1827)

- DV97 Czarny Potok, 8 VI 1979, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 72, na kwiatach *Chaerophyllum hirsutum* L., leg. MŁ; Szczawiczne, 6 V – 20 VI 2017, 1 ex., oddz. 84, do pułapki IBL-2 z Ipsodorem w drzewostanie sosnowo-jodłowo-świerkowym, leg. MŁ; Kopciowa, 26 VI 2020, 1 ex., oddz. 13, na młacie z olchami czarnymi, z roślin runa leśnego, w czerpak, leg. MŁ.
- DV96 Dubne, 8 VI 2016, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 170, z roślin runa leśnego wzdłuż potoku, w czerpak, leg. MŁ.
- DV88 Łabowiec, 29 VI 2020, 1 ex., Nadl. Nawojowa, oddz. 335, na kwiatach *A. podagraria* przy potoku, leg. MŁ.

Gatunek o borealno-górskim typie rozmieszczenia. W Polsce wykazany z pogórzy i gór w południowej części kraju oraz na północy z Puszczy Białowieskiej i Puszczy Boreckiej. Jego larwy rozwijają się w klonach *Acer* spp., olszach *Alnus* spp., grabie *Carpinus betulus* L., wierzbach *Salix* spp.,

jarzabach *Sorbus* spp., leszczynie *Corylus avellana* i czerechach *Padus* spp. (BURAKOWSKI i in. 1990).

**Grammoptera abdominalis* (STEPHENS, 1831)

- DV97 Kopciowa, 2 VII – 14 VIII 2006, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 12, do żółtej miski zawieszanej na *Sorbus aucuparia* L., na skraju lasu jodłowego z liczną domieszką jaworów, jesionów, buków, dzikich czereśni, wierzby iwy oraz jarzębin, leg. MŁ.

Gatunek niezbyt często odławiany w nizinnych i wyżynnych lasach liściastych.

**Anoplodera sexguttata* (FABRICIUS, 1775)

- DV96 Muszyna, 20 VI 1991, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, na skraju rezerwatu Obrożyska i łąki, na kwiatach *Viburnum opulus* L., leg. MŁ, coll. PPK.

Gatunek spotykany na kwiatach krzewów i roślin zielnych w świetlistych lasach liściastych.

Stictoleptura tesserula (CHARPENTIER, 1825)

- DV96 Powroźnik, 19 VII 2017, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, w czerpak z roślin runa, pod linią wysokiego napięcia, leg. MŁ; para w kopulacji na baldachu *A. podagraria*, obs. MŁ.

Bardzo rzadki gatunek sporadycznie odławiany na nielicznych stanowiskach w kilku południowych krainach. Współczesne notowania dotyczą Roztocza, Beskidu Niskiego i Bieszczadów (BURAKOWSKI i in. 1990).

Anastrangalia dubia reyi (HEYDEN, 1889)

- DV86 Żegiestów, 30 VI 2020, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 89, na kwiatach *Ch. hirsutum* na skraju lasu, leg. MŁ.
- DV96 Powroźnik, 12 VII 1986, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, w czerpak z roślin runa leśnego, na skraju lasu i rzeki Kryniczanka, leg. MŁ.

Strangalia attenuata (LINNAEUS, 1758)

- DV78 Stary Sącz Cyganowice, 28 VI 1995, 1 ex., leg. AT.
- DV79 Stary Sącz, 11 VII 2003, 1 ex., leg. JAM.
- DV96 Muszyna, 3 VIII 1977, 3 exx., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, na kwiatach *Aruncus sylvestris* KOST., na skraju lasu, leg. MŁ; Muszyna, 26 VIII 1980, 1 ex., oddz. 156, na kwiatach *A. sylvestris* w dolinie potoku, leg. MŁ; Dubne, 20 VIII 2008, 1 ex., oddz. 170, na kłodzie brzozy na składzie drewna, leg. MŁ; Muszyna, 30 VII 2020, 3 exx., oddz. 105, na kwiatach *Heracleum sphondylium* L., na skraju lasu koło rezerwatu Obrożyska, leg.

MŁ; Dubne, 3 VIII 2020, 2 exx., oddz. 168, na kwiatach *H. sphondylium*, nad potokiem, leg. MŁ; Powroźnik, 21 VII 1999, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, w czepak z roślin runa, na skraju lasu i rzeki Krynicańska, leg. MŁ.

Leptura aethiops PODA, 1761

- DA00 Białka Maryniaki, 17 VI 1995, 3 exx., obrzeże lasu mieszanego, 450 m n.p.m., na kwiatach *A. podagraria*, leg. SS, 8 VI 1996, 2 exx., leg. SS; Skawica Żurkowo, 17 VI 1995, 3 exx., 460 m n.p.m., na kwiatach *A. podagraria*, leg. SS.
- DV96 Dubne, 15 VI 2009, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 168, w czepak z roślin runa leśnego, na skraju lasu jodłowego i łąki, leg. MŁ.
- DV97 Krynica, 4 VII – 15 X 2015, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 84, złapany do pułapki IBL-2 z Ipsodorem, w drzewostanie sosnowo-świerkowym, leg. MŁ.

Necydalis major LINNAEUS, 1758

- DV79 Nowy Sącz 12 III – 21 IV 2004, 2 exx., k. dawnego majątku Aleksandówka, ex cult. z fragmentu śliwy, pobranej 22 XI 2003, leg. et cult. JM., 24 VI 2004, 1 ex., na gałęzi *Prunus cerasifera* EHRH., leg. JM.
- CA81 Las ad Sucha Beskidzka, 16 VII 2001, 2 exx., na martwicy bocznej ogłowionej *Salix* sp., leg. SS.

Arhopalus ferus (MULSANT, 1839)

- DV96 Wojkowa, 10 VII 1979, 1 ♀, LZD Krynica, do światła w Ośrodku Dydaktycznym AR Kraków, leg. WRZEŚNIEWSKI, coll. JRS; Powroźnik, 12 V 1980, 1 ♀, na składzie drewna, leg. et coll. JRS.
- DV97 Krynica, 15 V 1972, 1 ♀, LZD Krynica, leg. M. BOCHENEK, coll. JRS.

W Polsce gatunek notowany z nielicznych stanowisk w kilkunastu krainach (BURAKOWSKI i in. 1990). Larwy rozwijają się w drzewach iglastych. Gatunek o aktywności nocnej, często przylatujący do sztucznego światła.

Tetropium gabrieli (WEISE, 1905)

- CV79 Sopotnia Wielka, 3 VI 2016, 1 ex., na wałku modrzewiowym, leg. AB, 3 VI 2020, 1 ex., leg. AB.
- DV96 Wojkowa, 25 – 28 VI 1980, 27 exx., LZD Krynica, oddz. 165, ex cult. z leżącego suchego *Larix decidua* MILL., na plantacji IUFRO, zebranego V 1980, leg. MŁ; Powroźnik, 31 VII 1981, 6 exx., oddz. 168, pod korą stojącego posuszu *L. decidua*, leg. MŁ.
- DV97 Kopciowa, 7 VI 1993, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 19, skład drewna, na wałkach modrzewio-

wych, leg. MŁ; Jakubik, 28 IV – 26 VI 2015, 1 ex., oddz. 102, złapany do pułapki IBL-2 z Ipsodorem, w zamierającej świerczynie, leg. MŁ.

- EV07 Mochnaczka Wyżna, 18 VI 1997, 6 exx., LZD Krynica, oddz. 14, ex cult. z posuszowego wałka *L. decidua* zebranego w kwietniu 1997, leg. MŁ; Mochnaczka Niżna, 25 VII – 1 VIII 2006, 15 exx., oddz. 101, ex cult. z uschniętego *L. decidua* zebranego w maju 2006, leg. MŁ.

Dość rzadko spotykany gatunek, znany w Polsce z nielicznych rozproszonych stanowisk w różnych częściach kraju, stwierdzony w kilkunastu krainach (BURAKOWSKI i in. 1990). Jest monofagiem modrzewi *Larix* spp.

Anisarthron barbipes (SCHRANK, 1845)

- CV79 Sopotnia Wielka, 26 VII 2008, 1 ex., w locie, leg. AB.
- CV99 Zawoja Mosorne, 5 VIII 2002, 4 exx., na liściach i na martwicach bocznych *Aesculus hippocastanum* L., leg. BJF et SS; 29 VI 2003, 4 exx., obs. BJF; 7 VII 2006, 4 exx., leg. SS; 13 VI 2007, 2 exx., na liściach, leg. SS; 4 VII 2007, 6 exx., na martwicach bocznych, obs. SS; 24 VI 2011, na liściach, 5 exx., obs. BJF, PS et SS; 6 VII 2020, 7 exx., na martwicach bocznych *A. hippocastanum*, obs. SS.
- DV19 Toporzysko ad Jordanów, 2 VII 2015, 3 exx., na martwicy bocznej klonu, fot. RC.

W Polsce gatunek rzadko spotykamy, znany z nielicznych rozproszonych stanowisk w różnych jej częściach. Zasiedla głównie stojące pojedynczo drzewa liściaste na obrzeżach lasów, zagajników, parków, ogrodów, w alejach i przy drogach. Postacie dojrzałe występują stosunkowo krótko (BURAKOWSKI i in. 1990).

Stenopterus rufus (LINNAEUS, 1767)

- DV96 Wojkowa, 17 VII 1979, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 165, skład drewna, na dłużycy modrzewiowej, leg. MŁ.

Gatunek bardzo rzadko obserwowany na terenie naszego kraju – jego występowanie potwierdzono tylko w pięciu południowych krainach (BURAKOWSKI i in. 1990). Z Beskidu Zachodniego wykazany z Ustronia przez A. KELCHA przed ponad 160 laty, oraz ogólnikowo z LZD w Krynicy (ŁUSZCZAK i STARZYK 1982).

Rosalia alpina (LINNAEUS, 1758)

- DV96 Dubne, 14 VIII 2016, 1 ♀, Nadl. Piwniczna, oddz. 168, na liściu buka na skraju lasu, obs. MŁ; Dubne, 7 VIII 2017, 1 ♂, na wałkach bukowych, obs. BJF.

- DV97 Krynica, 20 VIII 2018, 1♀, LZD Krynica, oddz. 41, na kłodach bukowych na składzie drewna, obs. MŁ; Krynica, 30 VII 2020, 1♀, oddz. 87, skład drewna, na kłodach bukowych, obs. MŁ.
- EV06 Tylicz, 21 VII 1995, 6♂♂, 3♀♀, LZD Krynica, oddz. 137, na wałkach i kłodach bukowych, na składzie drewna, obs. MŁ; 14 VII 1996, 2♂♂, 2♀♀, na wałkach bukowych, obs. MŁ.
- EV07 Mochnaczka Niżna, 15 VIII 2019, 1♂, LZD Krynica, oddz. 98, na wałkach bukowych na składzie drewna, obs. MŁ.

Gatunek wpisany do II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej jako priorytetowy. W Polsce, zgodnie z aktualnymi przepisami, podlega

ściślej ochronie gatunkowej i wymaga ochrony czynnej (ROZPORZĄDZENIE 2016). Gatunek w Polsce uznany za silnie zagrożony (PAWŁOWSKI in. 2002). Do końca lat 80-tych XX wieku rzadko spotykany na terenie Beskidu Zachodniego. Od początku XXI wieku rozszerza swój zasięg występowania z Beskidu Niskiego na Beskid Sądecki. Obecnie corocznie obserwowane są pojedyncze okazy w lasach bukowych LZD Krynica i Nadleśnictwa Piwniczna.

Pronocera angusta (KRIECHBAUMER, 1844)

- DV19 Toporzysko, 2 VII 2008, 1 ex., os. Dział, na roślinach zielnych, leg. PN, 10 VI 2012, 1 ex., na martwicy sosnowej, fot. PN.

Ryc. 2. *Pronocera angusta* (KRIECHB.) na stanowisku Toporzysko, fot. Paweł NIENIEC.

Fig. 2. *Pronocera angusta* (KRIECHB.) in locality in Toporzysko, photo: Paweł NIENIEC.

Gatunek bardzo rzadko i sporadycznie spotykany w kraju, znany z nielicznych rozproszonych stanowisk w kilku południowych krainach. Związany jest z lasami z dominującym świerkiem, w którego gałęziach rozwijają się larwy (DOMINIK i STARZYK 1989).

**Ropalopus clavipes* (FABRICIUS, 1775)

- CV99 Zawoja Mosorne, VII 1996, 1♀, 590 m n.p.m., leg. LT, det. et coll. SS.

Bardzo rzadki gatunek, sporadycznie odławiany na nielicznych stanowiskach w kilku krainach. Związany z lasami liściastymi, gdzie zasiedla pieńki młodych drzew, jak i gałęzie oraz konary starych drzew (BURAKOWSKI i in. 1990).

Ropalopus macropus (GERMAR, 1824)

- DA72 Czchów nad Dunajcem, IV 2005, 1 ex cult. z gałęzi *Malus domestica* BORKH. zebranej 25 III

2005, leg., cult. et coll. JM; 4 XI 2005 – 13 I 2006, 1 ex., cult. z *M. domestica*, zebranej 25 III 2005, leg., cult. et coll. JM.

- DV78 Stary Sącz Cyganowice, 12 VI 2011, kilka exx., na bukowym drewnie opałowym przy budynku mieszkalnym, leg. AT. Obserwowany również na tym stanowisku w latach 2000-2020, liczne imagines na wałkach bukowych.
- DV97 Kopciowa, 21-25 V 2007, 6 exx., LZD Krynica, oddz. 12, ex cult. z gałęzi uschniętej *Sorbus aucuparia* L., zebranej jesienią 2006, cult. MŁ, 22 VI 2007, 1 ex., na drewnianej ścianie stodoły, leg. MŁ.

Rzadki gatunek wykazany z niewielu stanowisk w kilku krainach. Występuje w lasach liściastych zasiedlając obumierające gałęzie dębów, lip i wierzb (BURAKOWSKI i in. 1990). Często spotykany jest w starych, zaniedbanych nasadzeniach drzew owocowych.

Callidium aeneum (DE GEER, 1775)

- CV99 BgPN, oddz. 18, 17 VI 1999, 1 ex., 1050 m n.p.m., leg. AF, coll. BgPN.
- DV97 Mochnaczka Wyżna, 19 VI 1984, 2 exx., LZD Krynica, oddz. 11, na suchej żerdzi świerkowej *Picea abies* (L.), leg. MŁ; Kopciowa, 23 VI 1984, 3 exx., oddz. 12, skład drewna, na żerdzi świerkowej, leg. MŁ; Kopciowa, 25 V 2007, 1 ex., oddz. 6, ex cult. z gałęzi *P. abies*, zebranej IV 2007, leg. MŁ; Krzyżówka, 25 IV – 21 VI 2016, 1 ex., oddz. 1, złapany do pułapki IBL-2 z Ipsodorem, leg. MŁ.
- EV07 Tylicz, 19 VI 1995, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 105, na wałkach świerkowych, leg. MŁ.

Pyrrhidium sanguineum (LINNAEUS, 1758)

- CV79 Sopotnia Wielka, 8 VI 2013, 1 ex., koło leśniczówki, na wałkach bukowych, leg. AB.
- Wczesnowiosenny gatunek często spotykany w lasach liściastych z dużym udziałem dębów i grabów. Wykazany z wielu krain, jednak na pogórzach bardzo rzadko odławiany.

Phymatodes glabratus (CHARPENTIER, 1825)

- DV98 Łosie, 15 IX 1996, 1 ex., Nadl. Nawojowa, ex cult. z poczwarki wydobytej z żerowiska na obumierającej *Thuja occidentalis* L., zebranej 20 VIII 1996, leg., cult. et coll. JB.
 - DV96 Wojkowa, 12 X 1987 – 3 IV 1988, 7 exx., ex cult. z gałęzi *Juniperus communis* L. zebranych 19 V 1987, leg. RK.
- Rzadki gatunek znany z nielicznych stanowisk w sześciu krainach w Polsce (BURAKOWSKI i in. 1990). Zwykle wyhodowywany z usychających gałęzi

Juniperus communis. Żywotnik zachodni rzadko bywa rośliną żywicielską larw tego gatunku.

**Phymatodes alni* (LINNAEUS, 1767)

- DA71 Witowice Górne, 1 VII 2020, 1 ex., Nadl. Stary Sącz, oddz. 261, zrąb, na stosie gałęzi dębowych, leg. MŁ.
- Dosyć pospolity gatunek występujący na terenie prawie całego kraju (BURAKOWSKI i in. 1990), jednak do tej pory nie był wykazany z Beskidu Zachodniego.

Plagionotus arcuatus (LINNAEUS, 1758)

- DA71 Witowice Górne, 1 VII 2020, 1 ex., Nadl. Stary Sącz, oddz. 261, zrąb, na stosie gałęzi dębowych, leg. MŁ.
- DV78 Rytro, 18 VII 2004, 1 ex., dol. Roztoki Wielkiej, leg. ABU, coll. SS.
- DV97 Jaworzyna Krynicka, 11 VI 2008, 2 exx., LZD Krynica, oddz. 59, skład drewna, na stosie wałków bukowych, leg. TS, coll. MŁ.

**Plagionotus detritus* (LINNAEUS, 1758)

- DV97 Krzyżówka, 21 VI 2011, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 3, na kłodach dębowych na placu manipulacyjnym tartaku, leg. MŁ.
- Gatunek często odławiany w starych dąbrowach gdzie zasiedla osłabione drzewa. W tartaku znajdowały się kłody dębowe przywiezione w maju 2011 roku z Puszczy Niepołomickiej, skąd prawdopodobnie pochodzi odłowione imago.

**Xylotrechus antilope* (SCHÖNHERR, 1817)

- DA71 Witowice Górne, 1 VII 2020, 7 exx., Nadl. Stary Sącz, oddz. 261, na stosie gałęzi dębowych, na zrębie, leg. MŁ, 15 VII 2020, kilka okazów na gałęziach dębowych, obs. MŁ.
- Gatunek często spotykany w lasach liściastych i mieszanych w których występują dęby.

Cyrtoclytus capra (GERMAR, 1824)

- DV78 Rytro, 14 VII 2006, 2 exx., dol. Małej Roztoki, k. leśniczówki, na wałkach bukowych, leg. JM.
 - DV96 Wojkowa, 12 VII 1975, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 164, na skraju lasu, na kwiatach *Filipendula ulmaria* (L.) MAXIM. leg. MŁ; Muszyna, 7 VII 2019, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, na skraju rezerwatu Obrożyska, na kwiatach *A. podagraria*, leg. MŁ.
- W Polsce gatunek rzadko odławiany w pojedynczych osobnikach. Częściej występuje w górach; w ostatnich latach licznie spotykany na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego (GUTOWSKI i in. 1999).

Clytus arietis (LINNAEUS, 1758)

- DV68 Gołkowice, 4 VI 2011, 1 ex., Nadl. Stary Sącz, na wałkach bukowych koło domu, leg. MŁ.
- DV86 Żegiestów, 30 VI 2020, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 89, na kwiatach *Ch. hirsutum*, na skraju lasu, leg. MŁ.
- DV96 Powroźnik, 6 VII 1995, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 157, na kwiatach *A. sylvestris*, leg. MŁ; Powroźnik, 10 V-17 VI 2016, 1 ex., oddz. 77, do pułapki IBL-2 z Ipsodorem, leg. MŁ; Muszyna, 3 VI 2012, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, w czepak z roślin runa na skraju lasu i łąki, leg. MŁ.
- EV06 Muszynka, 4 VI 2018 i 29 VI 2019, po 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, w czepak z roślin runa na skraju lasu i łąki, leg. MŁ.

Chlorophorus herbstii (BRAHM, 1790)

- DV96 Muszyna Majdan, 18 VII 2005, 1 ex., skład drewna, na buku, leg. JM; Powroźnik, 17 VI 2016, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, w czepak z roślin runa, na skraju lasu nad rzeką Kryniczanka, leg. MŁ.
- DV97 Krynica-Zdrój, 26.06.2011, LZD Krynica, 1 ex., leg. M. MAJ.

Lamia textor (LINNAEUS, 1758)

- DV78 Ryto, 5 VIII 1991, 1 ex., Nadl. Piwniczna, skład drewna, koło stacji PKP, leg. MŁ, coll. PPK.
- DV96 Muszyna, 30 VI 2008, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, skład drewna koło rezerwatu Obrożyska, leg. MŁ.

Monochamus galloprovincialis (OLIVIER, 1800)

- DV78 Ryto, 5 VIII 1991, 1 ex., Nadl. Piwniczna, na wałkach sosnowych na składzie drewna koło stacji PKP, leg. MŁ, coll. PPK.
- DV97 Kopciowa, 15 VII 2002, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 17, na wałkach sosnowo-świerkowych na składzie drewna, leg. MŁ; Kopciowa, 4 VIII 2013, 1 ex., oddz. 6, na wałkach modrzewiowych na szkółce leśnej, leg. MŁ.

**Monochamus saltuarius occidentalis* SLÁMA, 2017

- DV97 Mochnaczka Wyżna, 10 V 2008, LZD Krynica, oddz. 9, 2 exx., ex cult., z uschniętego młodego świerka *Picea abies* (L.), pobranego I 2008, leg. MŁ; Kopciowa, 30 VI 2010, 1 ex., oddz. 12, ex cult. z uschniętej żerdzi świerkowej *P. abies*, pobranej III 2010, leg. MŁ.

Owady doskonałe są trudne do odszukania w terenie ze względu na skryty tryb życia. Łatwiej znaleźć zasiedlone przez larwy tego gatunku usychające żerdzie świerkowe, z których można wyhodować imagines.

Acanthocinus aedilis (LINNAEUS, 1758)

- DV78 Ryto, 1 VI 1988, 1 ex., Nadl. Piwniczna, skład drewna koło stacji PKP, na wałkach sosnowych *Pinus sylvestris* L., leg. MŁ, coll. PPK.
- DV96 Powroźnik, 19 V 2003, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 171, skład drewna, na wałkach sosnowo-świerkowych, leg. MŁ.
- DV97 Kopciowa, 5 V 1993, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 6, w przyłomie trocin sosnowo-świerkowych na szkółce leśnej, leg. MŁ; Kopciowa, 12 V 2009, 1 ex., oddz. 5, skład drewna, na wałkach sosnowo-modrzewiowych, leg. MŁ; Kopciowa, 26 V 2014, 1 ex., oddz. 6, na wałkach sosnowo-modrzewiowych, leg. MŁ.
- EV07 Mochnaczka Niżna, 2 VI 1995, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 101, na wałkach sosnowych, leg. MŁ; 20 VI 2006, 1 ex., skład drewna, na kłódach sosnowych, leg. MŁ.

Acanthocinus reticulatus (RAZUMOWSKY, 1789)

- DV97 Krzyżówka, 15 VI 2006, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 2, na pniaku jodłowym, leg. MŁ.
- EV07 Czyrna, 30 VIII 2004, 6 exx., LZD Krynica, oddz. 15, z kolebek poczwarkowych spod kory leżącej jodły, leg. MŁ.

Gatunek reliktowy związany ze starymi lasami jodłowymi. Monofag jodły, zasiedla obumierające, stojące jodły, wywroty lub złomy jodłowe o średnicach powyżej 40 cm.

Leiopus nebulosus (LINNAEUS, 1758)

- CV79 Sopotnia Wielka, 8 VI 2014, 1 ex., na wałkach bukowych, leg. AB; Sopotnia Potok, 21 VII 2010, 1 ex., Nadl. Jeleśnia, oddz. 211, leg. AB; oddz. 186, 2 IX 2013, 1 ex., leg. AB.
- CV99 powyżej Zawoi Markowe Rówieńki, 17 VII 1995, 1 ex., leg. SS; Burdylów Groń, 4 VII 1995, 2 exx., leg. SS; Zawoja Markowe Rówieńki, 17 VII 1995, 1 ex., leg. SS.
- DV97 Kopciowa, 27 IV – 31 VII 2005, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 12, do pułapki IBL-2 z Chalcodorem, leg. MŁ; 2 VII – 14 VIII 2006, 1 ex., do żółtej miski zawieszanej na jarzębinie, leg. MŁ; Krzyżówka, 10 IV – 30 VI 2013, 1 ex., oddz. 3, do pułapki IBL-2 z Ipsodorem, leg. MŁ; Kopciowa, 29 VII 2014, 1 ex., oddz. 12, wyhodowany z wałka *Alnus incana* (L.) MOENCH, cult. MŁ; Krynica, 4 VII – 1 X 2015, 1 ex., oddz. 84, do pułapki IBL-2 z Trypodorem, leg. MŁ.

Exocentrus lusitanus (LINNAEUS, 1767)

- DA00 Skawica Żurkowo, 19 IX 2009, 1 ex., na runie pod *Tilia cordata* MILL., leg. SS; Skawica Zemlikowo, 20 VII 2013, 1 ex., leg. SS.

- DV78 Stary Sącz Cyganowice, II 2017, 1 ex., ex cult. z obłamanej gałązki *T. cordata* rosnącej przy przedszkolu, leg. et cult. AT.
- EV07 LZD Krynica, Mochnaczka Niżna, 1-15 VII 2005, 20 exx., ex cult. z gałęzi *T. cordata* rosnącej koło szkoły, zebranej III 2005, cult. MŁ; 25-30 VI 2006, 12 exx., ex cult. z gałęzi *T. cordata* rosnącej koło kościoła, zebranej V 2006, cult. MŁ.

Exocentrus stierlini GANGLBAUER, 1883

- DA72 Czchów nad Dunajcem, IV 2005, 1 ex., ex cult. z tyczki *Salix caprea* L., zebranej 25 III 2005, leg., cult. et coll. JM.

W Polsce jest chrząszczem rzadko i sporadycznie poławianym, znanym z nielicznych rozproszonych stanowisk w różnych częściach kraju (BURAKOWSKI i in. 1990; GUTOWSKI 1995). Od wielu dziesięcioleci brak było aktualnych stwierdzeń tego gatunku w naszym kraju. Ostatnio wykazany z terenu Biebrzańskiego Parku Narodowego (HILSZCZAŃSKI i in. 2021).

Oplosia cinerea (MULSANT, 1839)

- DV96 Muszyna, 1 V – 30 VI 2008, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, złapany do żółtej miski położonej na ziemi, na granicy rezerwatu Obrożyska, leg. MŁ.

Pogonocherus decoratus FAIRMAIRE, 1855

- DV96 Powroźnik, 4-27 V 2017, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, do żółtej miski zawieszanej na sośnie, leg. MŁ.
- DV97 Kopciowa, 15 VI – 6 VII 1995, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 6, do żółtej miski zawieszanej na sośnie w szkółce leśnej, leg. MŁ; Krynica, 20 VIII – 12 X 2015, 1 ex., oddz. 84, do żółtej miski zawieszanej na jaworze w lesie sosnowo-świerkowym, leg. MŁ.
- EV06 Muszynka, 9-31 V 2020, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, do żółtej miski zawieszanej na olszy szarej, w lesie świerkowo-jodłowym, leg. MŁ.

Pogonocherus ovatus (GOEZE, 1777)

- CV99 BgPN, Gówniak, 28 V 2005, 1 ex., na płacie śniegu, leg. SS.
- DV96 Wojkowa, 11 VI 1977, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 165, na pędzie wierzchołkowym młodego świerka, leg. MŁ.
- DV97 Krzyżówka, 7 VI 1995, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 2, w czepak z roślin runa i krzewów na skraju lasu jodłowego, leg. MŁ; Kopciowa, 14 IV – 11 VII 2015, 1 ex., oddz. 12, złapany do pułapki IBL-2 z Trypodorem, leg. MŁ.

- EV06 Muszynka, 1-25 VI 2020, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, złapany do żółtej miski zawieszanej na brzozie w jedlinie, leg. MŁ.

Gatunek rzadko odławiany, wykazany z niewielu krain w Polsce (BURAKOWSKI i in. 1990). Związany z lasami iglastymi, gdzie jego larwy najczęściej rozwijają się w cienkich gałązkach jodłowych.

Pogonocherus hispidulus (PILLER, 1783)

- DA71 Witowice Górne, 15 VII 2020, 1 ex., Nadl. Stary Sącz, oddz. 261, zebrany ze stosu gałęzi dębowych na zrębie, leg. MŁ.
- DA81 Jamna, 3-10 VII 2000, 2 exx., na stojącym posuszu *Quercus robur* L., leg. AT.
- DV97 Kopciowa, 1-6 VI 2000, 10 exx., LZD Krynica, oddz. 12, ex cult. z wałka uschniętej *Sorbus aucuparia* pobranego IX 1999, leg. MŁ; 29 VI 2008, 1 ex., w czepak z roślin runa i krzewów, na skraju lasu, leg. MŁ.

Pogonocherus hispidus (LINNAEUS, 1758)

- DA00 Białka Maryniaki, 17 IV 2010, 1 ex., na gałęziach drzew liściastych, leg. PS i SS, 30 III 2014, 3 exx., leg. PS; Skawica Zemliki, 1 V 2020, 1 ex., leg. SS.
- DV19 Toporzysko, 10 VI 2009, 1 ex., os. Dział, na deskach przy warsztacie stolarskim, leg. PN.
- DV96 Muszyna, 20 VI 1991, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, w czepak z roślin runa i krzewów, na skraju lasu, leg. MŁ; Powroźnik, 4-27 V 2017, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 77, złapany do żółtej miski zawieszanej na sośnie na skraju lasu, leg. MŁ.
- DV97 Krynica, 5 IV – 8 VII 2014, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 86, złapany do żółtej miski zawieszanej na jaworze, leg. MŁ.

Anaesthetis testacea (FABRICIUS, 1781)

- DA72 Czchów nad Dunajcem, 30 IV 2005, 1 ex., leg. JM; 13 I – 14 III 2006, 2 exx., ex cult. z tyczki z *Salix caprea*, pobranej 25 III 2005, leg. et cult. JM.
- DV78 Stary Sącz, 21 I – 13 II 1999, 63 exx., ex cult. z gałęzi *Salix* sp., pobranej 23 XII 1998, leg. et cult. JM, 14 IV – 25 IV 1999, 128 exx., ex cult. z gałęzi *Salix* sp. zebranej 6 III 1999, leg. et cult. JM.
- DV79 Łazy Biegoniekie, 2 VII 2013, 1 ex., Nadl. Nawojowa, otrzepany z gałęzi *Juglans regia* L., w sadzie, leg. MŁ.

Gatunek związany z drzewami i krzewami liściastymi, w których jego larwy odbywają rozwój. Postacie dojrzałe aktywne są o zmroku i w nocy – często przylatują do sztucznego oświetlenia.

Saperda perforata (PALLAS, 1773)

- DA81 Słona, 9 V 1999, 1 ex., martwy w kolebce poczwarkowej oraz liczne żerowiska na kłodzie *Populus tremula* L. leg. AT.
- EV07 Mochnaczka Niżna, 18 VIII 2014, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 96, na kłodach *P. tremula*, na składzie drewna, leg. MŁ.

Saperda carcharias (LINNAEUS, 1758)

- DA00 Skawica Skutowo, 5 IX 2017, 1 ex., koło szkoły, leg. PS.
- DV19 Toporzysko, 7 VIII 2010, 2 exx., os. Dział, do światła przy ekranie entomologicznym, fot. PN.
- DV96 Powroźnik, 5 IX 1980, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 124, na liściach *Populus x 'hybrida'*, leg. MŁ.
- DV97 Krynica, 7 VII 1976, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 72, ex cult. z pniaka *P. tremula*, zebranego III 1976, leg. MŁ; oddz. 12, Kopciowa, 5 IX 2011 i 5 VIII 2013, 2 exx., przywabione do światła lampy rtęciowej w sadzie leśniczówki, leg. MŁ.

Stenostola ferrea (SCHRANK, 1776)

- DV96 Muszyna, 23 V 2020, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, na skraju rezerwatu Obrożyska, na gałęzi *T. cordata*, leg. MŁ.
- DV97 Kopciowa, 1-26 VII 2019, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 12, do żółtej miski, zawieszanej na jaworze, leg. MŁ.
- EV06 Muszynka, 1-25 VI 2020, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, do żółtej miski umieszczonej na brzozie, leg. MŁ.

Gatunek występujący nieznacznie na terenie całego kraju, związany z lipami i drzewami owocowymi (BURAKOWSKI i in. 1990). Imagines często spotyka się na liściach tych drzew, gdzie dla uzyskania dojrzałości płciowej prowadzą żer uzupełniający.

**Tetrops starkii* (CHEVROLAT, 1859)

- DV19 Toporzysko, 11 VI 2009, 1 ex., os. Dział, na liściu *Salix caprea*, fot. PN.

We wschodniej Polsce znany dotychczas tylko z trzech stanowisk: pierwsze na Wyżynie Lubelskiej (GUTOWSKI i in. 1999), drugie w Puszczy Piskiej (GUTOWSKI i in. 2010), trzecie w Bieszczadach (MAPA BIORÓŻNORODNOŚCI 2021).

Ryc. 3. *Tetrops starkii* (CHEVR.) na stanowisku Toporzysko, fot. Paweł NIENIEC.

Fig. 3. *Tetrops starkii* (CHEVR.) in locality in Toporzysko, photo: Paweł NIENIEC.

Oberea linearis (LINNAEUS, 1761)

- CV99 Zawoja Mosorne, 5 VII 1996, 1 ex., 590 m n.p.m., w locie, leg. RK.
- DV96 Nadl. Piwniczna, oddz. 105, Muszyna, 15 VI 1991, 1 ex., na liściach *Corylus avellana*, na skraju lasu, leg. MŁ.
- EV06 Muszynka, 1-25 VI 2019, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, do żółtej miski zawieszanej na *C. avellana*, leg. MŁ; 25 VI – 16 VII 2020, 1 ex., do żółtej miski umieszczonej na *Betula pendula* ROTH, leg. MŁ.

Gatunek sporadycznie spotykany na terenie całego kraju. Związany przede wszystkim z krzewami leszczyny, w gałęziach której jego larwy odbywają rozwój.

Oberea erythrocephala (SCHRANK, 1776)

- DA81 Słona, 10 VI 1999, 1 ex., w czepak z łąki przy leśnym potoku, leg. AT.
- EV06 Muszynka, 4 VI 2018, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 139, w czepak z roślin runa leśnego na skraju lasu i łąki, leg. MŁ.
- EV07 Czyrna, 26 VI 2003, 2 exx., LZD Krynica, oddz. 14, na skraju lasu i hali, w czepak z łąki *Euphorbia cyparissias* L., leg. MŁ; Mochnaczka Niżna, 1 VII 2003, 1 ex., oddz. 95, w czepak, z roślin runa na skraju lasu i hali, leg. MŁ.

Phytoecia cylindrica (LINNAEUS, 1758)

- DV88 Składziste, 20 VII 2020, 1 ex., Nadl. Nawojowa, oddz. 374, w czepak z roślin runa leśnego na podmokłej śródleśnej łące, leg. MŁ.
- DV96 Muszyna, 20 VI 1991, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 105, w czepak z roślin runa leśnego nad potokiem koło rezerwatu Obrożyńska, leg. MŁ, coll. PPK.

Gatunek bardzo rzadko odławiany w Polsce, znany z nielicznych stanowisk (BURAKOWSKI i in. 1990). Z Karpat wykazany pod koniec XIX wieku przez M. NOWICKIEGO oraz na początku XX wieku przez L.F. HILDTA.

Phytoecia virgula (CHARPENTIER, 1825)

- DV79 Nowy Sącz, 20 VI 2006, 1 ex., Nadl. Stary Sącz, k. oddz. 11, z roślin runa w starym sadzie nad stacją paliw, w czepak, leg. MŁ.

**Agapanthia intermedia* GANGLBAUER, 1884

- DV57 góra Wdżar ad Kluszkowce, 2 VII 2008, 2 exx., południowy stok, na świerzbicy polnej *Knautia arvensis* (L.) J.M. COULT, leg. PS i SS.

- DV96 Dubne, 3 VIII 2020, 1 ex., Nadl. Piwniczna, oddz. 170, na kwiatach *Cirsium* sp. na łące nad składem drewna, leg. MŁ.
- DV97 Kopciowa, 22 V 2007, 1 ex., LZD Krynica, oddz. 6, na drzwiach namiotu foliowego na szkółce leśnej, leg. MŁ.

Bardzo rzadko odławiany na terenie naszego kraju. Gatunek o nieustalonym rozmieszczeniu na terenie Polski, często mylony z pokrewnym gatunkiem *Agapanthia violacea* (FABR.).

Podsumowanie

Praca przedstawia, na podstawie wieloletnich badań, stanowiska 57 rzadkich gatunków Cerambycidae w Beskidzie Zachodnim. Gatunkami nowymi dla tej krainy są: *Euracmaeops septentrionis* (THOMS.), *Grammoptera abdominalis* (STEPH.), *Anoplodera sexguttata* (FABR.), *Ropalopus clavipes* (FABR.), *Phymatodes alni* (L.), *Plagionotus detritus* (L.), *Xylotrechus antilope* (SCHÖNH.), *Monochamus saltuarius occidentalis* SLÁMA, *Tetrops starkii* (CHEVR.), *Agapanthia intermedia* GANGLB.

Wykazano nowe stanowiska *Pseudogaurotina excellens* (BRANCS.) i *Rosalia alpina* (L.) oraz podano nowe dane dla stanowisk znanych z literatury. Gatunki te są ujęte w II Załączniku do Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej, jako priorytetowe. W kraju są one objęte ścisłą ochroną gatunkową. W Beskidzie Żywieckim *P. excellens* jest gatunkiem o stabilnej lecz nielicznej populacji, natomiast w Beskidzie Sądeckim jest gatunkiem skrajnie rzadkim, natomiast *R. alpina* została stwierdzona tylko w Beskidzie Sądeckim – jej populacja jest stabilna, a gatunek stopniowo rozszerza swój zasięg.

Do gatunków zagrożonych w Polsce (PAWŁOWSKI i in. 2002) zaliczono jako: DD (gatunki o niekreślonym stopniu zagrożenia): *Pachyta lamed* (L.), *Stenopterus rufus* (L.); LC (niższego ryzyka): *Pseudogaurotina excellens* (BRANCS.); VU (umiarkowanie zagrożone): *Ergates faber* (L.); EN (silnie zagrożone): *Rosalia alpina* (L.).

Dalszych szczegółowych badań wymaga Beskid Śląski wraz z Pogórzem Śląskim, z którego wykazano szereg rzadkich gatunków przed ponad 100 laty.

Uwzględniając powyższe dane w Beskidzie Zachodnim wykazano występowanie 148 gatunków Cerambycidae. Jest więc to kraina z najwyższą liczbą stwierdzonych gatunków badanej rodziny w Polsce.

SUMMARY

The article presents, on the basis of many years of studies and research, locations of 57 rare species of Cerambycidae in the Beskid Zachodni mountain range (The Western Beskid mountains range). The new species

are: *Euracmaeops septentrionis* (THOMS.), *Grammoptera abdominalis* (STEPH.), *Anoplodera sexguttata* (FABR.), *Ropalopus clavipes* (FABR.), *Phymatodes alni* (L.), *Plagionotus detritus* (L.), *Xylotrechus antilope* (SCHÖNH.), *Monochamus saltuarius occidentalis* SLÁMA, *Tetrops starkii* (CHEVR.), *Agapanthia intermedia* GANGLB.

Pseudogaurotina excellens (BRANCS.) and *Rosalia alpina* (L.) have been discovered for the first time in new locations and also have been confirmed in the older locations. These species have been mentioned in the 2nd Annex to Habitats Directive of EU as important and are prioritized as such. They are protected by law in Poland. *P. excellens* is a species with small but stable presence in the Beskid Żywiecki mountain range but is extremely rare in the Beskid Sądecki mountains range. *R. alpina* was spotted only in the Beskid Sądecki mountain range, where its population is stable and slowly increasing.

Among endangered species, according to PAWŁOWSKI et al. (2002) there are *Pachyta lamed* (L.), *Stenopterus rufus* (L.); LC (least concern): *Pseudogaurotina excellens* (BRANCS.); VU (vulnerable): *Ergates faber* (L.); EN (endangered): *Rosalia alpina* (L.).

The Beskid Śląski mountains range and Pogórze Śląskie still require detailed scientific studies as they are believed to house numerous rare species which have not been confirmed there for over 100 years.

Taking into account all the findings in the Beskid Zachodni mountain range the prevalence of 148 species of Cerambycidae has been proved. This is the region with the highest prevalence of Cerambycidae family in Poland.

PIŚMIENNICTWO

- BENSE U. 1995. Longhorn beetles. Illustrated key to the Cerambycidae and Vesperidae of Europe. Margraf Verlag, Germany.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1973. Chrzęszcze Coleoptera, Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 2: 1-233.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1990. Chrzęszcze Coleoptera. Cerambycidae i Bruchidae. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, 15: 1-313.
- DANILEVSKY M. (red.) 2020. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Vol. 6: Chrysomeloidea I (Vesperidae, Distenidae, Cerambycidae). Updated and Revised Second Edition. Brill, Leiden / Booton.
- DOMINIK J., STARZYK J.R. 1989. Ochrona drewna. Owady niszczące drewno. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa.
- GUTOWSKI J.M. 1995. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) wschodniej części Polski. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa, 811: 3-189.
- Gutowski J.M., Hilszczański J., Kubisz D., Kurzawa J., Miłkowski M., Mokrzycki T., Plewa R., Przewoźny M., Welnicki M. 2010. Distribution and host plants of *Leipus nebulosus* (L.) and *L. linnei* Wallin, Nylander et Kvamme (Coleoptera: Cerambycidae) in Poland and neighbouring countries. Polskie Pismo Entomologiczne, 79: 271-282.
- GUTOWSKI J.M., HOŁOWIŃSKI M., PIOTRKOWSKI W., ROZWAŁKA R. 1999. Nowe i rzadkie gatunki kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) na Roztoczu, Wyżynie Lubelskiej i Podlasiu. Wiadomości Entomologiczne, 18 (1): 11-22.
- GUTOWSKI J.M., KUBISZ D., SUĆKO K., ZUB K. 2010. Sukcesja saproksylicznych chrząszczy (Coleoptera) na powierzchniach pohuraganowych w drzewostanach sosnowych Puszczy Piskiej. Leśne Prace Badawcze, 71 (3): 279-298.
- HILSZCZAŃSKI J., ŁOŚ K., TATUR-DYTKOWSKI J., GÓRSKI P., PLEWA R. 2021. Biebrzański Park Narodowy nowym stanowiskiem potwierdzającym występowanie bierki wierzbowej *Exocentrus stierlini* GANGLBAUER, 1883 (Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce. Acta Entomologica Silesiana, 29 (online 006): 1-6.
- KOZAK B. 2009. Nowe stanowisko *Cortodera femorata* (FABRICIUS, 1787) (Coleoptera: Cerambycidae) w południowej Polsce. Wiadomości Entomologiczne, 28 (4): 511.
- KUD L. 1983. Chrzęszcze z rodziny kózkowatych (Coleoptera, Cerambycidae) uszkadzające korę i drewno drzew i krzewów w Dolinie Popradu. Praca magisterska, AR Kraków. 135 ss.
- KURZAWA J., MIŁKOWSKI M., GUTOWSKI J.M. 2020. Nowe dane o taksonomii i rozmieszczeniu *Tetrops gilvipes* ssp. *adlbaueri* LAZAREV, 2012 oraz *Tetrops praeustus* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Cerambycidae). Rocznik Muzeum Górnośląskiego, Przyroda, 26 (online 013): 1-20.
- ŁUSZCZAK M.J., STARZYK J.R. 1982. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) w drzewostanach Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Krynicy (Beskid Sądecki). Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie, Leśnictwo, 14: 109-128.
- MAPA BIORÓŻNORODNOŚCI. Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności. <http://baza.biomap.pl> (dostęp: 2 lutego 2021).
- MICHAŁCEWICZ J., ŁUSZCZAK M. 2014. Nowe dane o występowaniu nadobnicy alpejskiej *Rosalia alpina* (LINNAEUS, 1758) (Coleoptera: Cerambycidae) w Beskidzie Sądeckim. Wiadomości Entomologiczne, 33 (1): 73-74.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera Chrzęszcze. (ss. 88-110) [W]: Z. GŁOWACIŃSKI (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- PIETRASZKO M., WARCHAŁOWSKI M. 2013. Pierwsze odkryte ślady żerowania larw *Cerambyx cerdo* (LINNAEUS, 1753) (Coleoptera: Cerambycidae) w Beskidzie Żywieckim. Wiadomości Entomologiczne, 32 (2): 154.
- PLEWA R. 2010. *Acmaeops septentrionis* (C.G. Thomson, 1866) (Coleoptera: Cerambycidae: Lepturinae) – stan poznania gatunku. Nature Journal, 43: 37-5.
- ROZPORZĄDZENIE. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dz. U. z dnia 28 grudnia 2016 r., poz. 2183.
- STARZYK J.R. 1999. Rola kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) w ekosystemach leśnych oraz ich znaczenie gospodarcze. Sylwan, 143 (11): 5-21.
- STARZYK J.R., BRAWER M., DAJEK S. 1991. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) Gorczańskiego Parku Narodowego. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 10 (1-2): 61-78.
- STARZYK J.R., SZAFRANIEC S. 1989. Kózkowate (Coleoptera, Cerambycidae) Babiogórskiego Parku Narodowego. Zeszyty Naukowe Akademii Rolniczej im. H. Kołłątaja w Krakowie Leśnictwo, 19 (236): 127-148.
- SZAFRANIEC S. 2018. Występowanie sikhrawy karpackiej *Pseudogaurotina excellens* (BRANCSIK, 1874) (Coleoptera: Cerambycidae) w Babiogórskim Parku Narodowym. Acta Entomologica Silesiana, 26 (online 008): 1-11.

- SZAFRANIEC S., ZWIJACZ-KOZICA T. 2017. Występowanie sichrawy karpackiej *Pseudogaurotina excellens* (Coleoptera: Cerambycidae) w Tatrzańskim Parku Narodowym. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, **73** (1): 40-48.
- SZCZEPAŃSKI W., SZCZEPAŃSKI W.T. 2019. Nowe stanowiska wybranych gatunków z rodziny kózkowatych (Coleoptera: Cerambycidae) w Polsce południowo-zachodniej. Acta Entomologica Silesiana, **27** (online 012): 1-11.
- WOJAS T., SZAFRANIEC S. 2013. Nowe stanowiska paskówki tatrzańskiej *Cornumutilla lineata* – rzadkiego i relikтового gatunku kózki (Coleoptera: Cerambycidae) – w Beskidach Zachodnich. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, **69** (4): 345-348.
- ZAMOROKA A. M., SEMANIUK D. V., SHPARYK V. YU., MYKYTYN T.V., SKRYPNYK S. V. 2019. Taxonomic position of *Anastrangalia reyi* and *A. sequensi* (Coleoptera, Cerambycidae) based on molecular and morphological data. Vestnik Zoologii, **53** (3): 209-226.

Wpłynęło: 18 marca 2021
Zaakceptowano: 10 maja 2021